

A munkák leírása.

Falburkolat delfi fayence-utánzattal.

sinos fiatal asszonykával voltunk falun, kinek találmánya és ügyessége bámulatba ejti mindazokat, a kik szerencsések ismerni őt — és a kinek több szobája sajátkezűleg készült, különbözőbbnél különbözőbb munkákkal van díszítve.

Némely szobán évekig dolgozott, változtatott, rendezett, míg végre megelégedett vele. Sok szépet fogunk még innen a *Műndér Ujjak*-ban bemutatni, de mostan főképp ebédlője érdekel bennünket, mely delfi fayence-lapokkal, tálakkal, korsókkal stb.-vel van díszítve.

Rendkívül kellemes és tetszetős ez az ebédlő! Minden barna pácolt fából készült és e keretből oly előnyösen emelkedik ki a sárgás alapra festett kék minta. És mikor hallottuk, mily kevésbe került emelvényes kis szoba berendezése, még inkább el voltunk ragadtatva.

Csak egy fájt végtelenül, a mit csak sugva mondog olvasóinknak, hogy ez a szép kis szöke asszony nem magyar.

Ambar már mi is dolgozunk, mi is szépítjük, díszítjük lakásainkat művészi munkákkal és biztos vagyok benne, hogy pár év múlva hozzánk járunk majd mintákért, egy-egy jó eszmét ellopni és utánozni.

Csak nem szabad lankadnunk és élénk fantáziánkkal kell a kitartó szorgalmat párosítani és meglátjuk, mi lesz az eredmény!

De térjünk vissza az ebédlőhöz.

Először is semmi tapéta, se sablonos falfestés. Tiszta fehér fal, valami keveset sárgásan. Az asztalos

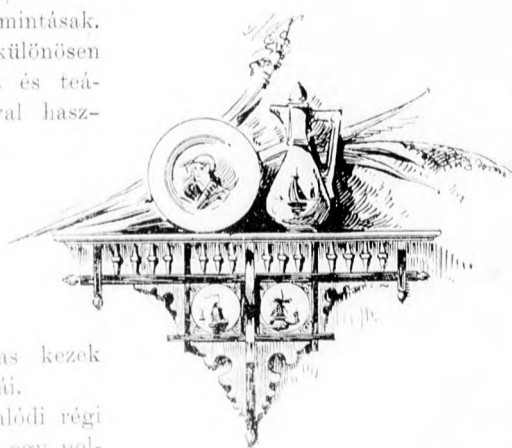
munkát a falusi mesterember végezte, nagyrészt rajzok után. A falakat köröskörül faburkolat takarta, mely a mostani számunkban hozott rajz szerint volt kivágyva és így a faltól nem zárta el a levegőt sem és a kivágások bizonyos könnyedséget kölcsönöztek a burkolatnak.

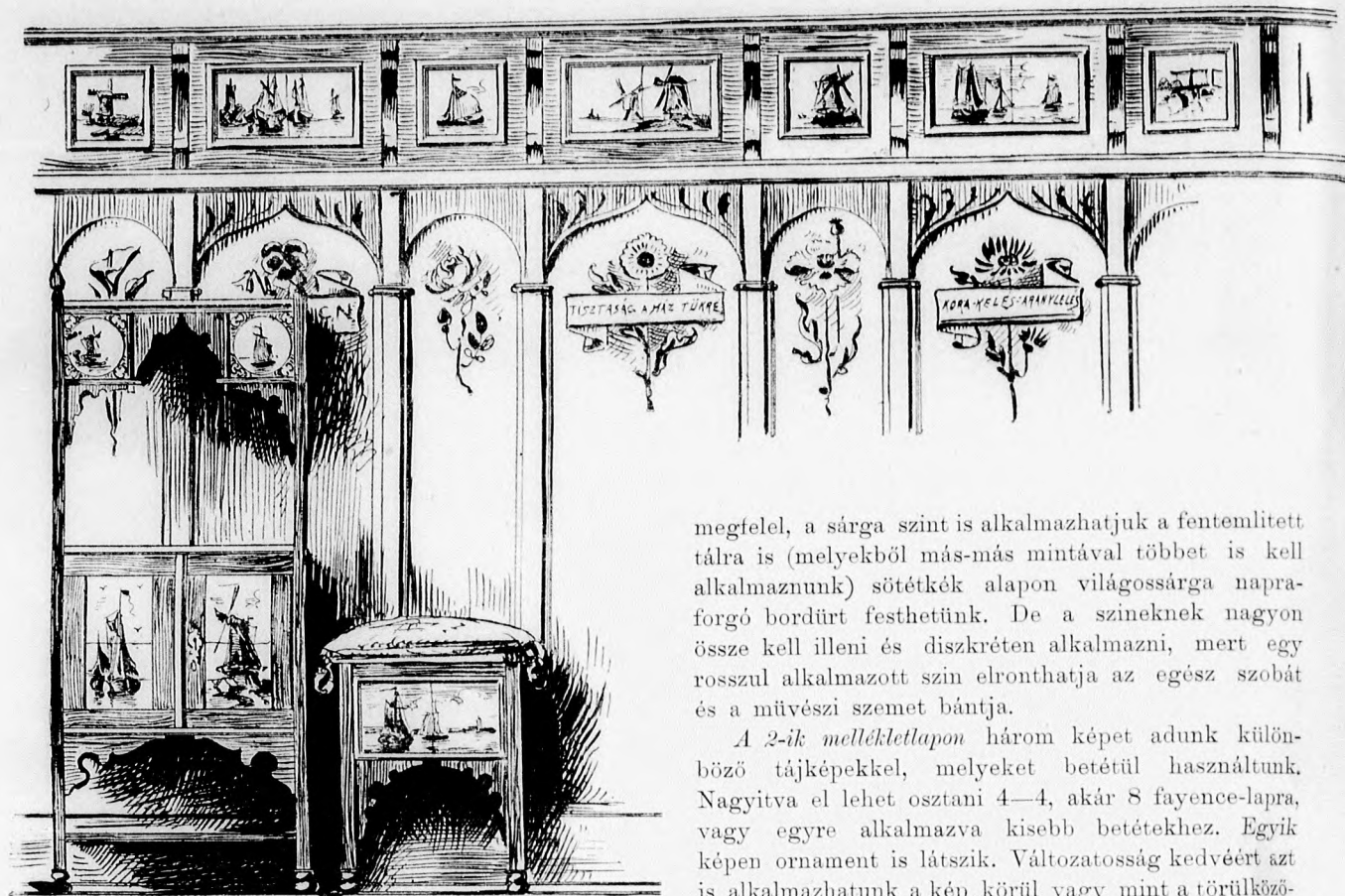
Több helyen meg volt ugyan szakítva, az ajtó és ablakoknál; a butorokat azonban csak elébe állították.

A nagy edényes szekrény, kisebb pohárszék, tükörasztalka, szervirozó-asztal, pamlag hátulja, a falon apró konzolok és különböző faliszekrények, törülközőtartó, a mit mi már nem alkalmaznánk az ebédlőbe, mind ilyen késsel festett fehér kőlapokkal volt tarkítva. A törülköző is késsel kivarva. Természetes, hogy a függöny színe sötétkékes, fehér, késsel kivarrt, esíkokkal díszítve az asztalterítő és mindezzel a pamlag és székek behuzata, a nagy és kisebb szőnyegek összhangban vannak.

A porcellán, a tálca-lapjai, kékmintásak. Az asztalnemű, különösen melyet kávéhoz és teázások alkalmával használnak, tálcakendők, rák, tojás és burgonyatákarók mind sárgás vászon delfi mintát mutatnak. Szorgalmas kezek több évi munkái.

Egy-két valódi régi delfi is látunk egy pol-

con, melyet féltve őriznek és finoman válnak ugyan ki az imitált festmények közül, de egyszersmind bizonyosságul is szolgálnak, hogy az olcsóbb és egyszerűen készült utánzat is mily elég és jó hatású ott, a hol dekorálásról van szó.

Az 1-ső mellékleten levő rajzok két tátra való mintát hoznak. Az egyik szél nélkül, a másik sötétkék alapon gyengén árnyalt virágornamentumot mutat.

Semmiesetre sem kell magunkat szorosan az itt közölt mintákhoz tartani, hanem ellenkezőleg szebb is lenne alföldi tájképeket, tiszaparti halászkunyhókat, nádas tájakat, napraforgós útmellékeket felhasználni, a mikor a napraforgót gyenge sárgával árnyalnánk — és barna tányérral — semmit se rontana a hatáson, sőt emelné, mert a sárga kiváló jó pajtása a kék színek. Ezen esetben, ha izlésünknek

megfelel, a sárga színt is alkalmazhatjuk a fentemlített tátra is (melyekből más-más mintával többet is kell alkalmaznunk) sötétkék alapon világossárga napraforgó bordúrt festhetünk. De a színeknek nagyon össze kell illeni és diszkréten alkalmazni, mert egy rosszul alkalmazott szín elronthatja az egész szobát és a művészi szemet bántja.

A 2-ik mellékletlapon három képet adunk különböző tájképekkel, melyeket betétül használtunk. Nagytva el lehet osztani 4—4, akár 8 fayence-lapra, vagy egyre alkalmazva kisebb betétekhez. Egyik képen ornament is látszik. Változatosság kedvéért azt is alkalmazhatunk a kép körül vagy mint a törülközőtartó melletti tizenöt lapból összeillesztett betétben látható, virágbordúrral is körülvehetjük.

Ez esetben kékre festett napraforgó, buzogány, vagy néhány bogáncs is szép lenne.

A faburkolatnál látható kivágásokba is virágok vannak alkalmazva és hegyibük még egy szalagra felírást, mint *Tisztaság a ház tükre* és *korán kelés arany felés*. De ezek a felírások, minden betétben alkalmazva, — igen sablonosak lennének. Azért is tanácsoljuk, csak néhányat pl. a pohárszék mellett jobbról, balról kettőt. Hanem szebb volna a betéteken alulról felfelé menő ágakat késsel a falra — à la fresco — festeni és pedig felváltva napraforgó csoportot és bogáncs-ágakat.

Sok kedvet és sok szerencsét ama szorgalmas kezeknek, a kik mindezt megvalósítják.

Róza.

TUDNIVALÓK.

A Tündér Ujjak állandó rovata.

A delft-festésről.

A kik Hollandiában utaznak, bizonynyal elmennek Delft mellett is. De csak mellette, mert jelenleg nem sok látnivaló van a különben messziről festői látképet nyújtó városkában. De ha kevesen is keresik fel, azért mindenki előtt ismeretes a Delft név. A kik pedig a szépművészetekkel nagyon is foglalkoznak, érdeklődnek Delft és a delfti híres edények iránt.

Hirnevét az ugynevezett delfti-faiencnak köszöni. Nem lehet határozottan megállapítani az évet, melyben az első gyárat felállították, de az bizonyos, hogy a XVI. században voltak már ilyenek. A delfti faience nem oly kemény, sem oly fehér mint a porcellán, de rendkívüli tartós, kissé sárgás a színe mint a majolikáé, de anyaga jóval keményebb ennél. A legrégebb faiencok mindenféle groteszk és nehézkes alakokat mutatnak, de vannak azért tetszetős formájú edények is. Látunk teheneket, lovakat, nem a legfinomabb kidolgozásban, de fantasztikus díszítéssel. A delftieket tulajdonképp importált japáni porcellánt akarták utánózni — azért is látjuk náluk a porcellánformákat — de miután nem sikerült az anyag keménységét elérniük, jött létre a delfti különlegesség. Dacára, hogy a japáni porcellánnal elárasztották az országot, mégis a hazai is nagy virágzásnak indult, mert ha formákat utánózták és a díszítés terén is mindenütt látjuk a japáni hatást, a versengés csak tarkálta őket és nemsokára gyár gyár után épült és virágzott fel.

A használatra szánt edényeken kívül készítettek vázákat, ékszerdobozokat, tálakat, korsókat és hegedűket is. Ez utóbbiakból tán csak négy darab maradt fenn és közülük különösen kettő gyönyörűen van festve. A mi a díszítést illeti, a japáni mintákon kívül találunk naturalisztikusan tartott virágsokros mintát, tájképet — leginkább németalföldi szélmalomok és vízpartok látképei — figurálist és ornamentos díszítést.

A relief itt-ott előfordul edényeken mint dekoráció, melyet aztán még befestettek, de elterjedése igen csekély és csak mint kivétel szerepel. Leginkább a sík ékítménnyel díszítették őket.

A színre nézve a hagyományos delfti-kék néven ismert szín volt minden árnyalatban divatos és igen keveset látunk más színbe festettet, de ezek a kevés színes edények igen szépek voltak és az olasz majolikára emlékeztetnek.

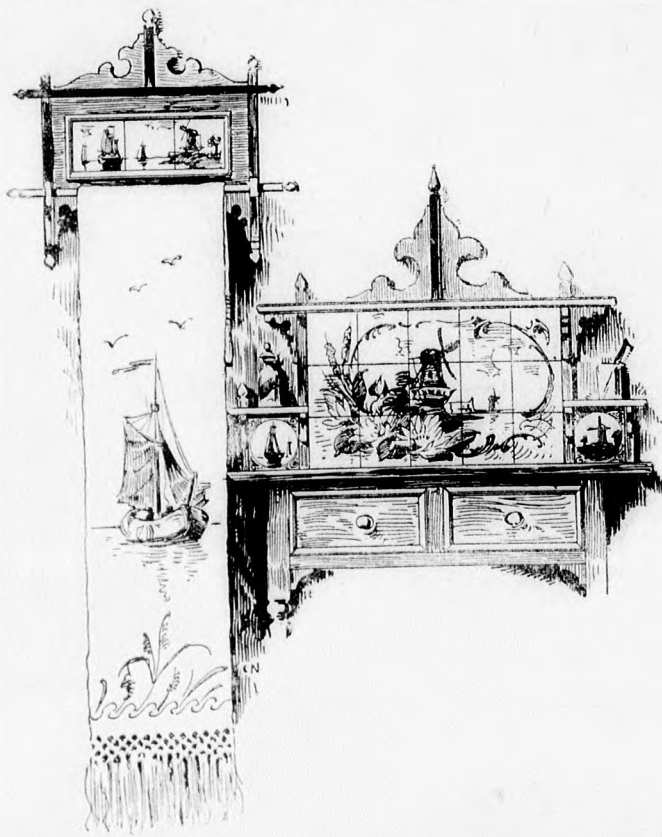
A kék mellett még következő színeket találunk a delfti edényeken: piros, sárga, violette, barna és arany.

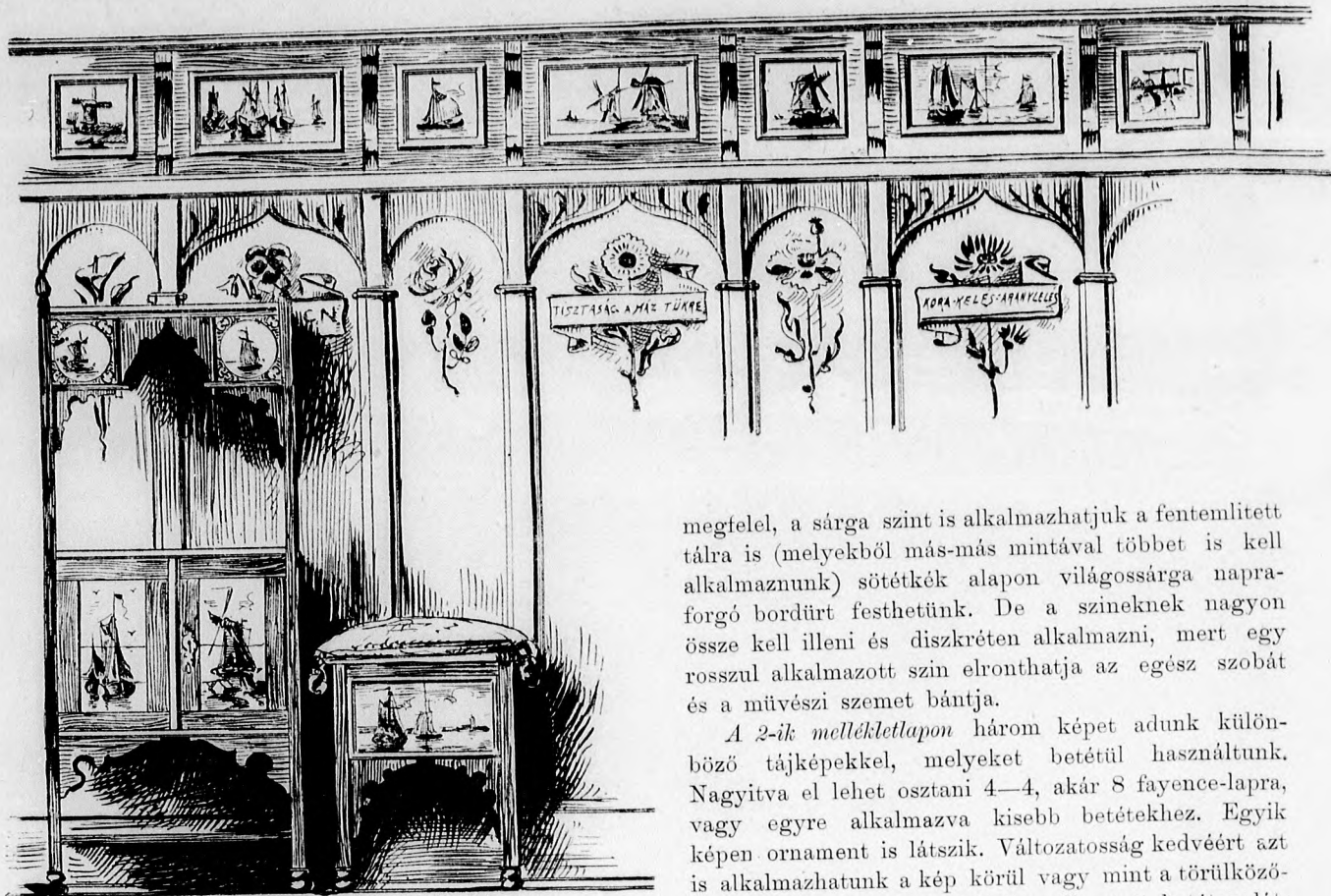
Leginkább a dísznek szánt edényeken látjuk a többféle színű festést, de azért vannak oly dekoráló

tárgyak, melyek csudálatos alakjuknál fogva semmi praktikus célt nem szolgálnak és azért egyszín kékkel vannak festve.

A rajz mindig igen korrekt és éles körvonalakkal van készítve és több árnyalat kékkel kifestve.

Mindig a máz alá festettek és pedig ha a nyers anyag készen volt, először egy sűrű átlátszatlan mázréteggel vonták be és míg ez nedves volt, festettek rá. El lehet képzelni, mily gondos kidolgozást és biztos kezet igényelt a festés, mert a legkisebb hiba látható volt és a hová egyszer festék került, semmivel sem lehetett eltávolíthatni. Előbb a mély árnyalatokat festették és aztán a könnyebb lombozatot stb. világosabb kékkel. Ezen műveletet követte aztán a tulajdonképeni mázbevonás, mely egész sajátos módon történt. Miután a nyers mázra festett díszítést nem lehetett szokásos módon bemártás útján mázzal borítani, mert a festéket a folyadék leöblítette volna, hát úgy segítettek a dolgon, hogy egy hason szőrű kefével (olyan volt mint egy nagy keresztes parasztneszelő) ráfecskendezték a tulajdonképeni külső mázra. A régi magyar edényesek is így dolgoztak, de az utolsó műveletet nem ismerték, azért kemények is a festett képek, mert nem olvadt össze a festés a mázzal. Ezután következett csak a beégetés, mely mind az alsó mázra, úgy a festést és a felső mázra beégette és a festés ekkor egy keveset szétfolyt és a mázzal összeolvadt, miáltal rendkívüli

con, melyet féltve őriznek és finoman válnak ugyan ki az imitált festmények közül, de egyszersmind bizonyosságul is szolgálnak, hogy az olcsóbb és egyszerűen készült utánzat is mily elég és jó hatású ott, a hol dekorálásról van szó.

Az 1-ső mellékleten levő rajzok két tálra való mintát hoznak. Az egyik szél nélkül, a másik sötétkék alapon gyengén árnyalt virágornamentumot mutat.

Semmiesetre sem kell magunkat szorosan az itt közölt mintákhoz tartani, hanem ellenkezőleg szebb is lenne alföldi tájképeket, tiszaparti halászkunyhókat, nádas tájakat, napraforgós útmellékeket felhasználni, a mikor a napraforgót gyenge sárgával árnyaluánk — és barna tányérral — semmit se rontana a hatáson, sőt emelné, mert a sárga kiváló jó pajtása a kék színek. Ezen esetben, ha izlésünknek

megfelel, a sárga színt is alkalmazhatjuk a fentemlített tálra is (melyekből más-más mintával többet is kell alkalmaznunk) sötétkék alapon világossárga napraforgó bordírt festhetünk. De a színeknek nagyon össze kell illeni és diszkrétan alkalmazni, mert egy rosszul alkalmazott szín elronthatja az egész szobát és a művészi szemet bántja.

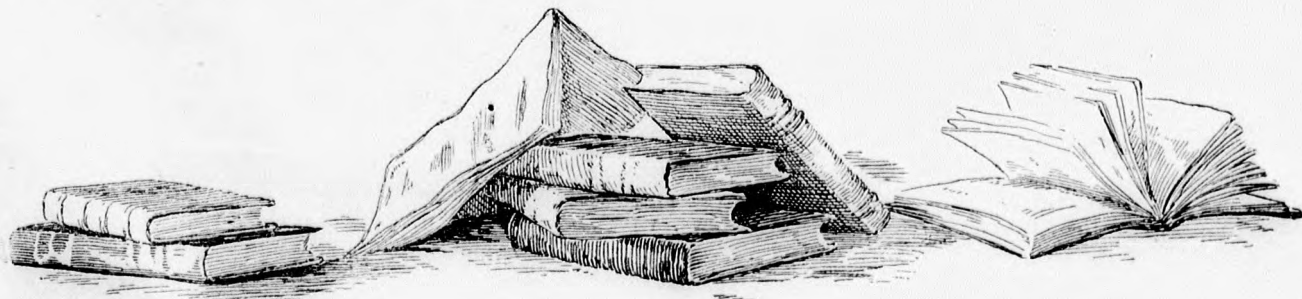
A 2-ik mellékletlapon három képet adunk különböző tájképekkel, melyeket betétül használtunk. Nagytva el lehet osztani 4—4, akár 8 fayence-lapra, vagy egyre alkalmazva kisebb betétekhez. Egyik képen ornament is látszik. Változatosság kedvéért azt is alkalmazhatunk a kép körül vagy mint a törülközőtartó melletti tizenöt lapból összeillesztett betéten látható, virágbordírral is körülvehetjük.

Ez esetben kékre festett napraforgó, buzogány, vagy néhány bogáncság is szép lenne.

A faburkolatnál látható kivágásokba is virágok vannak alkalmazva és hegyibük még egy szalagra felírást, mint *Tisztaság a ház tükre* és *korán kelés arany léles*. De ezek a felírások, minden betéten alkalmazva, — igen sablonosak lennének. Azért is tanácsoljuk, csak néhányat pl. a pohárszék mellett jobbról, balról kettőt-kettőt. Hanem szebb volna a betéteken alulról felfelé menő ágakat kézzel a falra — à la fresco — festeni és pedig felváltva napraforgó csoportot és bogáncs-ágakat.

Sok kedvet és sok szerencsét ama szorgalmas kezeknek, a kik mindezt megvalósítják.

Rózsa.

TUDNIVALÓK.

A Tündér Ujjak állandó rovata.

A delft-festésről.

A kik Hollandiában utaznak, bizonynyal elmennek Delft mellett is. De csak mellette, mert jelenleg nem sok látó van a különben messziről festői látképet nyújtó városkában. De ha kevesen is keresik fel, azért mindenki előtt ismeretes a Delft név. A kik pedig a szépművészetekkel nagyon is foglalkoznak, érdeklődnek Delft és a delfti híres edények iránt.

Hírnevét az ugynevezett delfti-faiencnak köszöni. Nem lehet határozottan megállapítani az évet, melyben az első gyárat felállították, de az bizonyos, hogy a XVI. században voltak már ilyenek. A delfti faience nem oly kemény, sem oly fehér mint a porcellán, de rendkívüli tartós, kissé sárgás a színe mint a majolikáé, de anyaga jóval keményebb ennél. A legrégebb faiencok mindentféle groteszk és nehézkes alakokat mutatnak, de vannak azért tetszetős formájú edények is. Látunk teheneket, lovakat, nem a legfinomabb kidolgozásban, de fantasztikus diszitással. A delftieket tulajdonképp importált japáni porcellánt akarták utánózni — azért is látjuk náluk a porcellánformákat — de miután nem sikerült az anyag keménységét elérniök, jött létre a delfti különlegesség. Dacára, hogy a japáni porcellánnal elárasztották az országot, mégis a hazai is nagy virágzásnak indult, mert ha formákat utánózták és a diszítés terén is mindenütt látjuk a japáni hatást, a versengés csak tarkálta őket és nemsokára gyár gyár után épült és virágzott fel.

A használatra szánt edényeken kívül készítettek vázákat, ékszerdobozokat, tálakat, korsókat és hegedűket is. Ez utóbbiakból tán csak négy darab maradt fenn és közülük különösen kettő gyönyörűen van festve. A mi a diszítést illeti, a japáni mintákon kívül találunk naturalisztikusan tartott virágcsokros mintát, tájképet — leginkább németalföldi szélmalomok és vízpartok látképei — figurálist és ornamentos diszítést.

A relief itt-ott előfordul edényeken mint dekoráció, melyet aztán még befestettek, de elterjedése igen csekély és csak mint kivétel szerepel. Leginkább a sikk ékítménnyel diszitették őket.

A színre nézve a hagyományos delfti-kék néven ismert szín volt minden árnyalatban divatos és igen keveset látunk más színbe festettet, de ezek a kevés színes edények igen szépek voltak és az olasz majolikára emlékeztetnek.

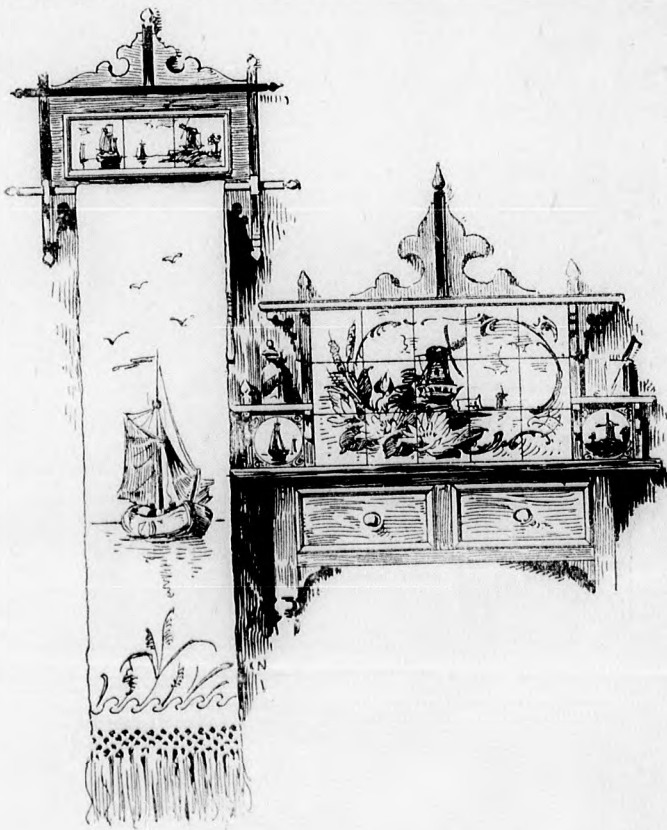
A kék mellett még következő színeket találunk a delfti edényeken: piros, sárga, violette, barna és arany.

Leginkább a diszitek szánt edényeken látjuk a többféle színű festést, de azért vannak oly dekoráló

tárgyak, melyek csudálatos alakjuknál fogva semmi praktikus célt nem szolgálnak és azért egyszín kékkel vannak festve.

A rajz mindig igen korrekt és éles körvonalakkal van készítve és több árnyalat kékkel kifestve.

Mindig a máz alá festettek és pedig ha a nyers anyag készen volt, először egy sűrű átlátszatlan mázréteggel vonták be és míg ez nedves volt, festettek rá. El lehet képzelni, mily gondos kidolgozást és biztos kezet igényelt a festés, mert a legkisebb hiba látható volt és a hová egyszer festék került, semmivel sem lehetett eltávolíthatni. Előbb a mély árnyalatokat festették és aztán a könnyebb lombozatot stb. világosabb kékkel. Ezen műveletet követte aztán a tulajdonképeni mázbevonás, mely egész sajátságos módon történt. Miután a nyers mázra festett diszítést nem lehetett szokásos módon bemértás útján mázzal borítani, mert a festéket a folyadék leöblítette volna, hát úgy segítettek a dolgon, hogy egy hason szőrű kefével (olyan volt mint egy nagy keresztes parasztneszelő) ráfecskendezték a tulajdonképeni külső mázra. A régi magyar edényesek is így dolgoztak, de az utolsó műveletet nem ismerték, azért kemények is a festett képek, mert nem olvadt össze a festés a mázzal. Ezután következett csak a beégetés, mely mind az alsó mázra, úgy a festést és a felső mázra beégette és a festés ekkor egy keveset szétfolyt és a mázzal összeolvadt, miáltal rendkívüli

lágyszínek és puha vonalak jöttek létre és finom niancok az árnyalatban.

Ez kiváló érdeme a delfti edényeknek, mert a későbbi francia edényeket és a holiczi gyártmányokat nem nyers mázra festették, miért is ezek díszítése sokkal keményebb, merevebb, mint a hollandi, akár az olasz díszítés. A régi delfti gyártmányok közül a csudálatos virágtartók is nevezetesek. Ezek egészben véve valami nagy tárgyat imitálnak. Például egy nagy diadalkaput, mely tele van alkalmazva oly mélyedésekkel vagy tartókkal, hova virágot állíthatni. Hollandiában, ahol a tulipánt és jácint oly nagy mérvben dívott, jácint-tartónak nevezték ezt a csudálatos alkotmányt. Voltak még dombalakuak, meg olyanok, melyek egy nagy tornyot ábrázoltak stb.

Értékes példányokat őriznek a régi delfti edények fénykorából egyesek gyűjteményeiben (pl. Gasnauld Párisban) és muzeumokban. Így a seversi muzeum néhány remek példánnyal dicsekedik. Érdekesekek azok

is, melyek tiszta fekete alappal bírnak és finom tarka és arany ornamenttal díszítettek.

A fénykorát a delfti fayence a 17-ik század második felében érte el, míg a 18-ik században már süllyedni kezdett és most már többféle ok következtében alig van a régi virágzásnak nyoma. A modern *delft* csak köedény és se formája, se díszítése nem ébreszti fel az iparművész érdeklődését.

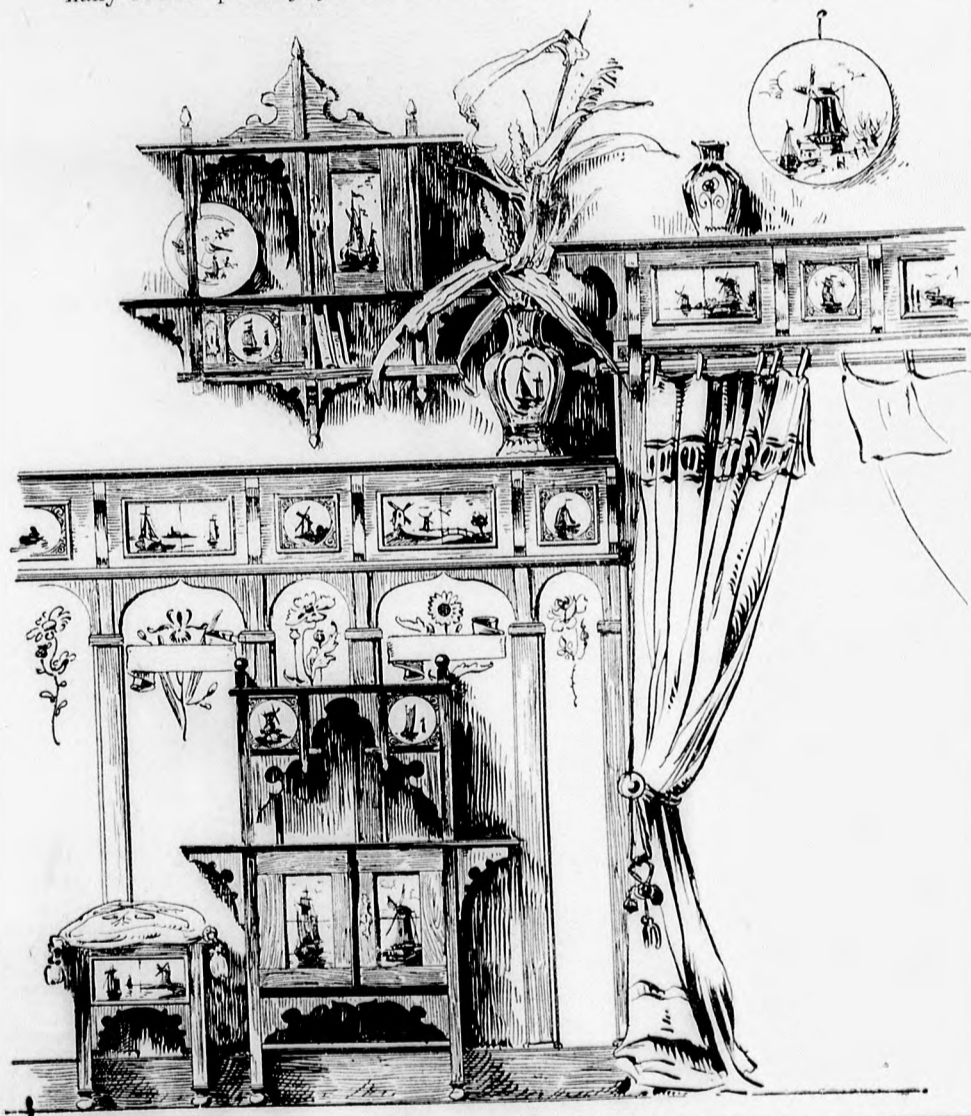
De a legutóbbi időben, mikor minden régít oly előszeretettel karolunk fel és minden elhanyagolt romot emléktáblával díszítünk, minden régi értékes foszlányt felhasználunk, szóval valóságos *antikvítás* mániában szenvedünk, — a delfti fayence-utánezatokat is nagyban készítik és valóban oly szép dolgokat látunk, hogy nem állhatunk ellent olvasóinkat figyelmeztetni ezek kultivására.

A festésre leginkább ajánlhatók a nagy tálak, falak díszítésére és egyes lapok (melyeket különböző nagyságban és alakokban kaphatunk) befestése, melyeket azután vagy tálcákba vagy másképp alkalmazhatunk. A mai számunk sokféle használhatóságát tünteti fel eme lapoknak, melyeket az előbb körülményesebben leírtunk.

Most itt még a festéshez kívánok némely megjegyzést tenni melynek azok, a kik gyakorolni kívánják a *Delft*-mániert hasznát vehetik.

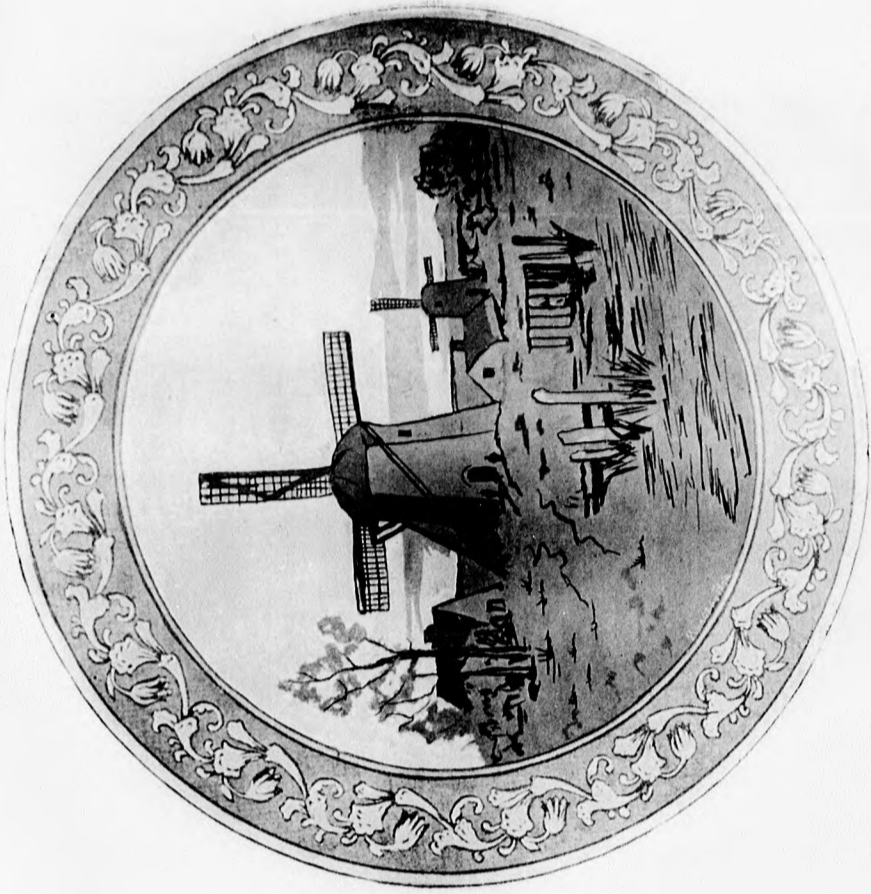
Különböző helyeken (kivánatra címeikkel szolgálunk) kétféle festési anyagot kapunk és pedig egyik anyag — a festékek — azok számára valók, a kik ügyesebbek a festésben, a másik pedig egészen gyakorlatlanoknak. Ez utóbbiak a színes stífték. Ezzel készítjük el a kiválasztott képeket és beégetés után, — ugyan kissé lapos képet kapunk, mert nem lehet eléggé kihozni a mélységeket — azért igen kiélegítő eredményt látunk.

Nagyobb felülethez összetett lapokat használunk, pl. felfelé 6 négyszögűlapon festjük a képet vagy keresztbe 4-re — hosszukásan 6—8 lapra stb. A hogy a kép vagy az alkalmazás kívánja. Hanem ha festékekkel dolgozunk, mindenestre máz alá festünk. Legszébb az ily poralakban készült színek közt a *obalt-kék*,

A Tündér Ujjak rajzolója és magyarázója: Treitz Péterné.

DIVAT UJSÁG.

I. mintalap.

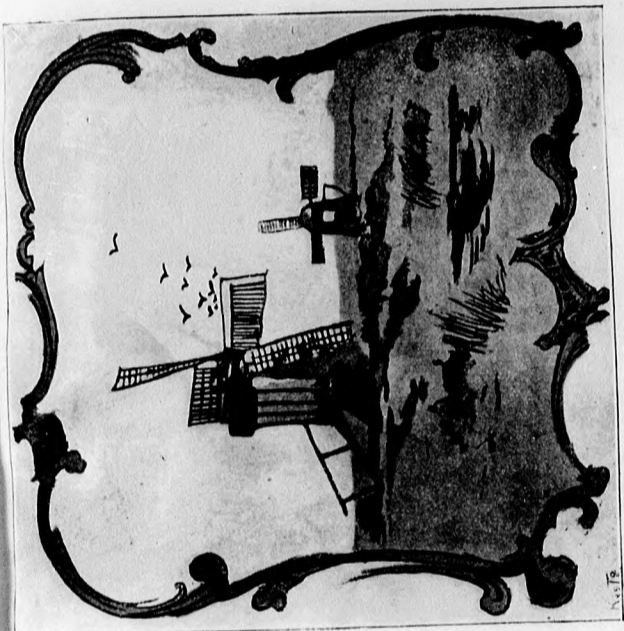
Delftminta. II.

Delftminta. I.

TÜNDÉR UJJAK.

1896. szeptember 15.

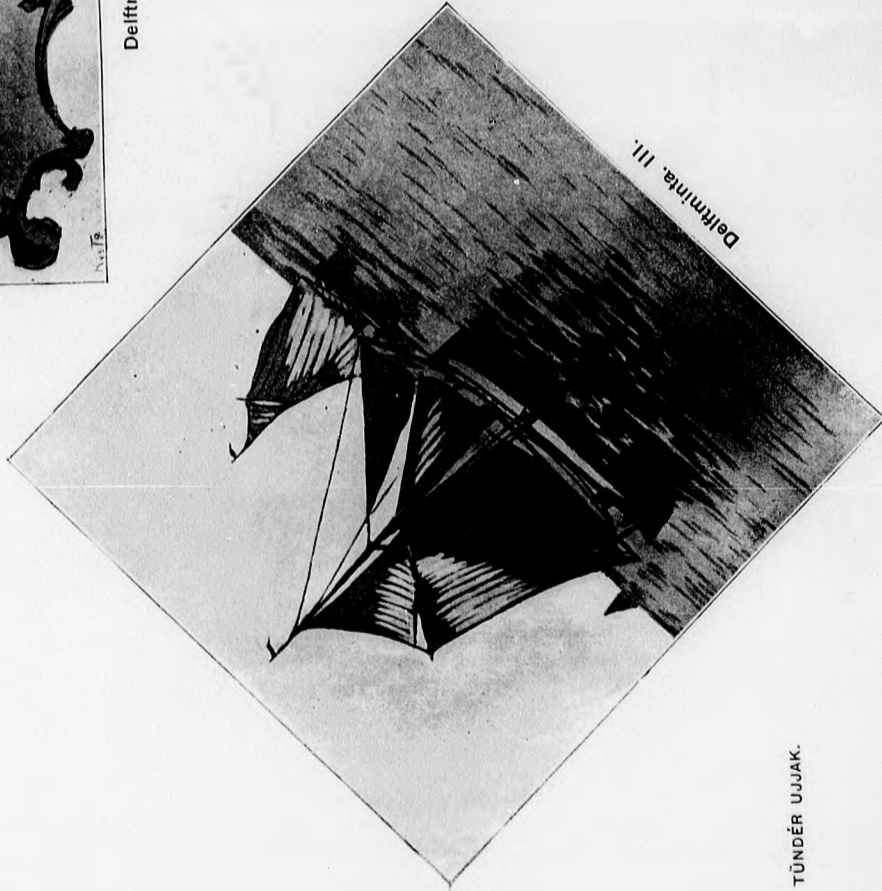

Delftminta. IV.

Delftminta. V.

II. mintalap.

Delftminta. III.

DIVAT UJSÁG.

TÜNDÉR UJJAK.

REPUBLIC OF INDONESIA
KONVULSI
TARA